

נא לא להפריע!

מאיה כהן, יא' 3, תש"ע

הרחקת תלמידים מפריעים מהשיעורים היא פתרון יעיל לשינוי התנהגות התלמידים כלפי מוריהם, והיא עשויה למנוע החמרה של בעיות משמעת בעתיד.

לפני כשנה עבר בכנסת תיקון לחוק זכויות התלמיד שיזם גדעון סער, שר החינוך בישראל. מטרת תיקון החוק הזה הייתה להחמיר את הנהלים כדי להילחם בחוסר המשמעת ובאלימות ההולכת וגוברת בבתי הספר. בין יתר הנהלים שגובשו חל שינוי ביחס להרחקת תלמידים מבתי הספר, שלא זכתה לגיבוי משרד החינוך לפני השינוי.

לפי דעתי, העברת תיקון החוק הזה הייתה מעשה נכון שיכול לגרום ליחס של כבוד רב יותר של התלמידים כלפי מוריהם ולניצול יעיל יותר של הזמן המוקצב לכל שיעור.

במאמר "גבולות החופש: הרחקת תלמיד מבי"ס אינה פשיזם" מאת עינת וילף הטענה המרכזית היא שהרחקת תלמיד מבית הספר אינה מעשה רע, אלא כלי שבעזרתו אפשר לפתור את הבעיה הקיימת במצב הנוכחי של חוסר כבוד בין מורים לתלמידים ולמידה מועטה מהנדרש. אני תומכת בטענתה של עינת וילף ומסכימה איתה לחלוטין!

הרחקת תלמידים מפריעים מהשיעורים תחסוך זמן יקר, שנועד ללמידה ולא לריבים ולוויכוחים. הזמן שגוזלת ההתעסקות עם תלמידים כאלו הוא רב, וחבל שהוא לא ינוצל ללמידה. במאמר "הפרופסור ניסה ללמד בני 13 אך הכיתה הפכה לגן חיות" מאת אור קשתי, מובאת דוגמה שבה ע', מורה למתמטיקה מיישוב מבוסס במרכז הארץ, מתאר את הייאוש שנובע מחוסר הקשבה של תלמידים ואת המחשבה שאולי הדרך היחידה לגרום להם להקשיב היא באגרסיביות. "בא לי להיכנס לכיתה עם תת מקלע ולרסס קצת – אז יהיה שקט".

אגרסיביות, כמובן, אינה הדרך לפתור את הבעיה, אך חייבים לפתור את בעיית המשמעת בכיתות. אני סבורה שאם תלמידים שמפריעים למהלך שיעור תקין יורחקו, התלמידים שבאמת מעוניינים בלמידה יישארו, וכך הזמן ינוצל ללמידה

ולא יתבזבז על ויכוחים מיותרים בין המורים לתלמידים או על ניסיון לגרום למפריעים להפסיק להפריע ולהירגע.

יש שיטענו שהרחקת התלמיד איננה עונש אלא פרס לתלמיד המפריע, זמן חופשי. התלמיד יהיה מעוניין לבלות את זמנו מחוץ לכיתה וימשיך להפריע לשיעורים שוב ושוב כדי להשיג את מבוקשו "להשתחרר" מהם. אולם אני חושבת שכל עוד תלמידים רציניים שמעוניינים ללמוד לא נפגעים מהתלמידים המפריעים, התייחסותם של התלמידים המפריעים להרחקתם אינה משנה, בין אם לטובה בין אם לרעה. הרי בסוף התלמידים שהורחקו יהיו צריכים להשלים חומר והוריהם בוודאי לא ישמחו לשמוע על ההרחקה, וינהלו איתם שיחה שבה הם יבינו שמה שהם עושים פשוט אינו מקובל!

הרחקת תלמידים מפריעים מהשיעור היא הפתרון היחיד למצב הנוכחי העגום שבו התלמידים מתייחסים למוריהם בצורה מחפירה ומביישת, שמייאשת את המורים לחלוטין. לפי דעתי, אם יורחקו מהשיעורים התלמידים שמפריעים, המורים לא יצטרכו לסבול התנהגות בלתי נסבלת של תלמידים ש"באים להילחם ולא ללמוד", מה שייצור אווירה נעימה יותר בכיתה שמאפשרת למידה של החומר בצורה רגועה יותר.

יש הסבורים שפתרון ההרחקה יוביל להשעיה המונית של תלמידים, אולם אני חושבת שדווקא אם יינקטו אמצעים מידיים של הרחקה על הפרעות שלא נראות משמעותיות כל כך, לא רק שההתנהגות האלימה של התלמידים כלפי המורים תפחת בצורה משמעותית, אלא שהסדר והמשמעת ימנעו הידרדרות חמורה בהמשך ביחס התלמידים כלפי המורים בכיתה, מכיוון שיהיו גבולות ברורים במסגרת בית הספר.

אני לומדת בכיתה י"א ואני יודעת מניסיון, שאם יושב בכיתה ולו תלמיד אחד בלבד שמפריע לשיעור, הלמידה מתעכבת כי כל הכיתה מרוכזת בו, ותשומת הלב מופנית אליו, מה שפוגע בתלמידים האחרים שכן רוצים ללמוד. ברגע שאותו התלמיד מורחק, תשומת הלב של ילדי הכיתה מופנית למורה, וכך גם הלמידה אפקטיבית יותר.

הרחקת תלמידים מפריעים מהשיעור לא רק תשפר את המצב מבחינת הספק של חומר לימוד או ציונים, היא גם תתרום הרבה בנושא החינוך. פתרון ההרחקה יכול לשנות את מערכת החינוך ולהפוך אותה לערכית, סובלנית, שוויונית והישגית יותר. כלומר, בעקבות מדיניות ההרחקה התלמידים גם יתחנכו וגם ילמדו לרחוש כבוד למוריהם במקום שימשיך להתקיים המצב הקיים, שבו המורים נמצאים בכיתה כדי "לשרת את התלמידים" ולספק להם ציונים טובים.

יש שיטענו שההרחקה היא עונש כבד מדי, שהתלמיד יתמלא בכעס ובעלבון, יתרוקן ממוטיבציה ויאבד כל חשק להיכנס לשיעורים וללמוד, וכן שהתלמידים המפריעים עושים זאת בעקבות קשיים, ושההרחקה עלולה להגדיל את קשייהם. כנגד, אני טוענת שהאנשים שדואגים לטובתו של הילד המפריע אינם רואים את "התמונה כולה", ולא מתארים לעצמם למה תלמיד אחד שמפריע למהלך השיעור יכול לגרום ובכמה תלמידים אחרים הוא פוגע, ואיך המורה מרגיש כתוצאה מכך. אני חושבת שעם הקשיים של התלמידים המפריעים יש להתמודד במסגרת מיוחדת ולא לנסות לפתור אותם על ידי השארתם בכיתה כי הדבר פוגע בשאר התלמידים.

אם כן, שימוש בהרחקה של תלמידים שמפריעים בכיתה ישאיר אותנו עם פחות אלימות, יותר ערכים, הספק רב יותר בהקניית החומר הלימודי וכבוד של התלמידים כלפי המורים וזה אל זה. למעשה, פעולת ההרחקה היא כלי הכרחי לביסוס חברה מאורגנת בעלת חוקים וכללים, והיא יכולה רק לעזור לנו כרגע בכך שתפתור הידרדרות עתידית בחינוך בארץ.